OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Demokratia- julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja yksikkö
Yksikönpäällikkö, LsN Tia Möller

9.10.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

K 15/2019 vp Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2018

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomuksesta 2018.

Velvoite toimintakertomuksen laatimiselle perustuu tietosuoja-asetuksen 59 artiklaan ja tästä säädetään myös tietosuojalain (1050/2018) 3 luvun 14 §:ssä, jonka mukaan tietosuojavaltuutettu laatii vuosittain tietosuoja-asetuksen 59 artiklassa tarkoitetun toimintakertomuksen, joka toimitetaan eduskunnalle ja valtioneuvostolle. Toimintakertomus on pidettävä yleisesti saatavilla. Tietosuoja-asetuksen 59 artikla lisäksi edellyttää, että toimintakertomus on saatettava komission ja tietosuojaneuvoston saataville.

Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomuksessa vuodelta 2018 näkyy vahvasti EU:n ja kansallisen tason tietosuojasääntelyn uudistustyö ja sen edellyttämä jatkotyö. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltaminen alkoi toimintakertomusvuoden aikana (25.5.2018) ja kansallinen yleislaki, tietosuojalaki tuli voimaan 1.1.2019. Samaan aikaan tuli voimaan myös EU:n rikosasioiden tietosuojalainsäädännön kansallinen täytäntöönpano eli ns. rikosasioiden tietosuojalaki (laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä, 1054/2018). Lisäksi kansallisen erityislainsäädännön mukauttaminen vastaamaan EU:n tietosuojasääntelyä on edelleen työn alla. Sääntelykehikon valtava muutostyö ja sen seuraukset ovat näkyneet merkittävällä tavalla tietosuojavaltuutetun toimiston työssä ja tämä tuodaan toimintakertomuksessa esille.

Tietosuojasääntelyuudistuksen jatkotyötä tehdään edelleen. Näistä tietosuojavaltuutetun toimiston organisoinnin osalta voi esimerkkinä mainita apulaistietosuojavaltuutetut ja asiantuntijalautakunnan. Kuten tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomuksesta käy ilmi apulaistietosuojavaltuutetut ovat aloittaneet toimintansa kuluvan vuoden aikana. Tietosuojalain 3 luvun 9 §:n mukaan tietosuojavaltuutetulla on toimisto, jossa on vähintään kaksi apulaistietosuojavaltuutettua ja 16 §:n mukaan tehtävienjaosta määrätään tietosuojavaltuutetun toimiston työjärjestyksessä. Tietosuojalain 12 §:n mukainen asiantuntijalautakunta on tarkoitus asettaa lähiaikoina.

Tietosuojasääntelyn uutuus näkyy merkittävällä tavalla tietosuojavaltuutetun työssä kansallisella ja EU-tasolla tietosuojaneuvoston jäsenenä. Yksi uuden tietosuojasääntelyn keskeisiä tavoitteita on sääntelyn yhdenmukaisuus EU-tasolla. Tietosuoja-asetuksen mukaan tietosuojaneuvosto varmistaa, että tätä asetusta sovelletaan yhdenmukaisesti. Tietosuojaneuvoston ja tietosuojavaltuutetun ohjeistuksilla ja kannanotoilla on vaikutusta tietosuojasääntelyn tulkintaan käytännössä ja myös säädösvalmisteluun. EU:n ja kansallisen tason säädösvalmistelussa on jo noussut usein tietosuojasääntelyn tulkintaan liittyviä kysymyksiä ja tietosuojasääntelyn mukaisuus nousee jatkossakin esiin erilaisissa yhteyksissä.

Tietosuojakysymykset ja henkilötietojen siirrot Isoon-Britanniaan nousevat esille myös Iso-Britannian EU:n eroamiseen varautumiseen liittyen. Jos Iso-Britannia eroaa EU:sta ilman sopimusta 31.10.2019, Iso-Britanniasta tulee välittömästi EU:n ja ETA:n ulkopuolinen maa. Henkilötietojen siirto Britanniaan edellyttää tietosuoja-asetuksen mukaista siirtoperustaa. Tässä varautumistyössä kansalaisten ja yritysten tiedottamisessa tietosuojavaltuutetun toimistolla on keskeinen rooli. Brexitin vaikutus tietosuojavaltuutetun toimiston työhön ei näy vielä vuoden 2018 toimintakertomuksessa, mutta tullee heijastumaan vuoden 2019 toimintakertomukseen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen arvioinnista komissio laatii ensimmäisen (asetuksen 97 artiklan mukaisen) kertomuksen keväällä 2020. Heinäkuussa 2019 komissio antoi tiedonannon, jossa se esitti alustavia havaintoja yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista ja haasteista. Näitä on selostettu E-kirjeessä 32/2019 vp. Kun komissio tekee tietosuoja-asetuksesta 97 artiklan mukaisia arviointeja ja uudelleentarkasteluja, sen tulee ottaa huomioon Euroopan parlamentilta ja neuvostolta sekä muilta asiaankuuluvilta elimiltä ja muista lähteistä saadut näkemykset ja löydökset. EU:n neuvoston tietosuojatyöryhmässä on tavoitteena saada aikaan Suomen puheenjohtajuuskaudella neuvoston näkemys, jonka komissio ottaa huomioon tehdessään mainittua asetuksen arviointia. Tietosuoja-asetuksen edellyttämät neuvoston näkemykset ja löydökset muodostetaan nyt ensimmäistä kertaa. Yleistä tietosuoja-asetusta on sovellettu neuvoston näkemystä muodostettaessa noin 1,5 vuotta ja komission raportointiajankohtaan eli toukokuuhun 2020 mennessä kaksi vuotta.

EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvän työn lisäksi oikeusministeriö selvittää yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamista Suomessa. Oikeusministeriön elokuussa 2019 käynnistämä laaja lausuntokierros, jolla kerättiin tietoa yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiskokemuksista ja selvitettiin tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän tietosuojalain muodostaman sääntelykokonaisuuden toimivuutta kansallisella tasolla, päättyi 17.9.2019. Saatuja lausuntoja käydään parhaillaan läpi ja niistä laaditaan lausuntotiivistelmä.

Oikeusministeriö huolehtii tietosuojavaltuutetun toimiston tulosohjauksesta. Tietosuojavaltuutetun toimiston resurssitilanne ja -tarve tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanemiseksi ja uusien tehtävien toteuttamiseksi on tunnistettu. Kuten toimintakertomuksessa todetaan, tietosuojavaltuutetun toimisto on saanut lisäresursseja. Vuosina 2016-2019 tietosuojavaltuutetun toimiston määräraha on kaksinkertaistunut pääosin uusien

tehtävien vuoksi (1 730 000 euroa vuonna 2016, 3 494 000 euroa vuonna 2019). Kehyskaudella määrärahan taso on nousemassa vielä hieman vuosina 2020 ja 2021. Seuraavat tulossopimusneuvottelut käydään syksyn 2019 aikana.